

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU
STRUČNI STUDIJ MENADŽMENT TURIZMA I SPORTA

VALENTINA MAČEK

**DOPRINOS WESTMINSTERSKE PALAČE KAO DIJELA
UNESCO-ve MATERIJALNE BAŠTINE RAZVOJU TURIZMA U
VELIKOJ BRITANIJI**

ZAVRŠNI RAD

Čakovec, 2019.

MEĐIMURSKO VELEUČILIŠTE U ČAKOVCU
STRUČNI STUDIJ MENADŽMENT TURIZMA I SPORTA

VALENTINA MAČEK

**DOPRINOS WESTMINSTERSKE PALAČE KAO DIJELA
UNESCO-ve MATERIJALNE BAŠTINE RAZVOJU TURIZMA U
VELIKOJ BRITANJI**

**THE CONTRIBUTION OF THE PALACE OF WESTMINSTER AS
PART OF UNESCO'S TANGIBLE HERITAGE TO THE
DEVELOPMENT OF TOURISM IN GREAT BRITAIN**

ZAVRŠNI RAD

Mentor:
dr.sc.Marina Gregorić, v.pred.

Čakovec, 2019.

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici dr. sc. Marini Gregorić na ukazanoj prilici da pišem završni rad pod njenim mentorstvom i pruženoj stručnoj pomoći pri pisanju istog.

Zahvaljujem se profesorici dipl. oec. Đurdi Somođi na prenesenim znanjima i pomoći kod pribavljanja literature za završni rad, kao i svim profesorima Međimurskog veleučilišta koji su mi prenijeli svoja znanja.

Također se zahvaljujem kolegicama Međimurskog veleučilišta, Anamariji Krčmar i Jeleni Krčmar, na podršci tijekom mog studiranja.

Posebno se zahvaljujem svojoj obitelji, kćerki Lani i suprugu Mariu, koji su moj najveći životni uspjeh, na bezuvjetnoj podršci i razumijevanju.

Valentina Maček

SAŽETAK

Predmet ovoga rada je povijesni pregled razvoja Westminsterske palače, njezin doprinos razvoju turizma u Velikoj Britaniji, uloga Westminsterske palače u Londonu kao dijela UNESCO-ve svjetske baštine u obogaćivanju turističke ponude u Velikoj Britaniji, istražiti statistike i pregled turističkih posjeta Westminsterskoj palači. Cilj rada je istražiti u kojoj mjeri Westminsterska palača kao kulturna materijalna baština doprinosi razvoju turizma u Londonu i Velikoj Britaniji. Analizirano je na koji način UNESCO, velika svjetska organizacija za obrazovanje, kulturu i znanost daje dodanu vrijednost sadržajima pod svojom zaštitom. Istraženo je čime se UNESCO bavi i koje kategorije stavlja pod svoju zaštitu. U radu se koriste sekundarni izvori metode izviđajnog istraživanja za stolom. Cilj rada je istražiti ulogu menadžmenta Westminsterske palače u kreiranju toga kulturno-povijesnog spomenika kao turističkoga proizvoda koji privlači zbog svoje povijesne uloge te ga prikazati kao destinaciju povijesnoga karaktera u korespondenciji za sadašnjost. U radu je istraženo na koji se način turistu prezentira lokalna kultura, tradicionalne aktivnosti dostupne turistu kao dio ponude koja se implementira u cjelokupni turistički sadržaj unutar Palače. Doprinos rada je utvrditi na koji način Velika Britanija na primjeru Westminsterske palače iskorištava turističke potencijale kulturnog dobra pod UNESCO zaštitom te kako bi se ta iskustva mogla primijeniti na upravljanje kulturnim dobrima u Republici Hrvatskoj.

Ključne riječi: *Westminsterska palača, Velika Britanija, UNESCO, kulturna baština, turizam*

SADRŽAJ

SAŽETAK

1. UVOD	7
1.1. Predmet rada	8
1.2. Ciljevi rada.....	8
1.3. Metode rada	8
1.4. Struktura rada.....	9
2. TURIZAM I KULTURNI TURIZAM.....	10
2.1. Turizam	10
2.2. Kulturni turizam.....	11
3. UNESCO OD OSNUTKA DO DANAS	13
3.1. Osnivanje UNESCO organizacije.....	13
3.2. Program UNESCO-a.....	14
3.3. Kategorije pod zaštitom UNESCO-a i kriteriji odabira.....	15
4. TURISTIČKA DESTINACIJA UJEDINJENO KRALJEVSTVO.....	17
4.1. Turistička destinacija London.....	18
5. WESTMINSTERSKA PALAČA KAO TURISTIČKA ATRAKCIJA.....	20
5.1. Povijesni pregled Westminsterske palače.....	20
5.2. Lokacija i izgled Palače	20
5.3. Imovina Palače.....	21
5.4. Izgradnja Palače	22
5.5. Uloga suvremene Palače	26
5.6. Politička uloga Westminterske palače	26
5.7. Turistički sadržaji Westminsterske palače.....	28

6. ISTRAŽIVANJE ODNOSA TURISTIČKOG POSJETA VELIKOJ BRITANIJI I WESTMINSTERSKOJ PALAČI.....	32
6.1. Rezultati istraživanja.....	33
6.2. Analiza istraženih podataka	36
6.3. Ograničenja i preporuke.....	37
7. RASPRAVA.....	38
8. ZAKLJUČAK	39
LITERATURA	

1. UVOD

Kulturno-povijesni spomenici podižu svijest o teritorijalnom identitetu destinacije te privlače turiste čineći mjesto ili regiju reprezentativnom i poželjnom destinacijom. „Brojne destinacije svjetske kulturne baštine bez sumnje imaju estetske, kulturne i povijesne kvalitete. One imaju i turističku infrastrukturu i dodatne vrijednosti, uključujući i atraktivnu prezentaciju i izazovnu interpretaciju, koje olakšavaju konzumaciju iskustva. Međutim, nisu sve atrakcije jednako poželjne i popularne. Neke su popularnije od drugih i privlače više posjetitelja“ (Valčić, 2018). Otkad postoje prvi zapisi o čovječanstvu, poznato je da su ljudi ostavljali za sobom materijalne i nematerijalne tragove. Često su ih prenosili s koljena na koljeno i tako osigurali da generacije koje dolaze ne zaborave na njihovo postojanje. Osim što su zadržavali tragove svojih predaka, njihovi su nasljednici s vremenom počeli stvarati i vlastite tradicije i običaje. Nažalost, mnoge od tih materijalnih i nematerijalnih vrednota do danas su se izgubile. U 20. stoljeću pojačala se i svijest o očuvanju materijalne i nematerijalne baštine u nasljeđu svake države i važnosti njihova postojanja u kulturi Velike Britanije. "Baština postaje nacionalno dobro, a snaga koju posjeduje kao nositelj identiteta određene društvene zajednice s jedne strane predstavlja prošlost te iste zajednice, a s druge ima implikacije i na njezinu sadašnjost, odnosno budućnost" (Jelinčić, 2010).

Od 1972. godine kad je usvojena Konvencija za zaštitu svjetske kulturne i prirodne baštine do današnjih dana na Popis je upisano 1092 dobara (845 kulturnih, 209 prirodnih i 38 mješovitih dobara). UNESCO-ov odbor za svjetsku baštinu pomaže očuvanju i zaštiti objekata s popisa materijalne baštine pružajući stručnu i materijalnu pomoć. Kako materijalnu baštinu čine pokretna i nepokretna dobra i spomenici, od velike su vrijednosti te su obilježja prošlosti jednoga naroda. UNESCO ih svojim programima štiti za buduće generacije, ali ih isto tako i predstavlja te promiče njihovu vrijednost (<https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=4642>).

1.1. Predmet rada

Predmet ovoga rada je Westminsterska palača, građevina koja je središte političkoga, ali i turističkoga zbivanja u Londonu. Analizira se turistička ponuda i potražnja Westminsterske palače, odnosno iskorištavanje kapaciteta i potencijala kulturne baštine u turizmu. Na primjeru Palače prikazani su aspekti razvoja i upravljanja kulturnom baštinom u turizmu. Predmet rada je i UNESCO organizacija, utjecaj na vrijednost sadržaja pod njezinom zaštitom te se ispituje može li takva organizacija značajno pridonijeti razvoju turizma.

1.2. Ciljevi rada

Fokus je na vrijednosti materijalne i kulturne baštine te na turističkoj atrakciji Westminsterske palače koja je politički centar Velike Britanije, ali i turistička atrakcija. Primarni je cilj rada istražiti koliko Westminsterska palača kao dio UNESCO-ve baštine utječe na razvoj turizma i koliko mu doprinosi u okviru cjelokupnoga turističkog posjeta Londonu, odnosno Velikoj Britaniji. Jedan od ciljeva je pojasniti pojam turizma i kulture, sinergije tradicije i jedinstvenoga turističkog doživljaja. Cilj je istražiti utjecaj svjetskih organizacija, primarno UNESCO-a u ulozi davatelja vrijednosti turističkim atrakcijama, ispitati čime se UNESCO organizacija bavi od osnutka do danas te analizirati način njihova rada i djelovanja, kao i navesti njihov program. Analizirat će se turistička ponuda u Westminsterskoj palači, turistička potražnja i interes za određene sadržaje te će se usporediti turistička ponuda Westminsterske palače pod zaštitom UNESCO-a s kulturnom baštinom pod zaštitom UNESCO-a u Hrvatskoj kao turističkom destinacijom.

1.3. Metode rada

U radu je, izviđajnom vrstom istraživanja za stolom, na temelju sekundarnih podataka različitih autora iz područja kulturnoga turizma, kao i sa internetskih stranica krovnih svjetskih turističkih organizacija kao što su WTO i UNWTO, istražena analiza problema, postizanje cilja proizašloga iz problema te dobivanje odgovora na postavljeno pitanje koliki je postotak posjetitelja Velikoj Britaniji posjetio Westminstersku palaču. U teorijskome dijelu rada korišteni su sekundarni podaci iz knjižničnog fonda te internetskih stranica. Radi prijenosa informacija, podatci su prikazani metodom deskripcije.

1.4. Struktura rada

Rad se sastoji od osam tematskih cjelina. U uvodnom dijelu rada opisani su predmet, ciljevi, metode te struktura rada. Nakon uvoda pojašnjeno je kako pojedini autori definiraju turizam i kulturu i spajaju ih u cjeloviti turistički doživljaj. U trećoj cjelini objašnjeno je čime se UNESCO organizacija bavi, koji su joj programi te su navedene kategorije zaštite i kriteriji po kojima se određuje kategorija zaštite. Četvrta cjelina opisuje geografski pojam turističke destinacije Ujedinjenog Kraljevstva punog naziva Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske (*eng. United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland*), te London kao destinacija u kojoj je smještena Westminsterska palača. U petoj cjelini rada opisana je Westminsterska palača kao turistička atrakcija, a u kojoj se govori o povijesnom pregledu Westminsterske palače te je objašnjeno kako materijalna baština može svojim značajkama utjecati na određivanje pojma identiteta jednoga naroda, namećući mu stilove gradnje, kulture ponašanja i življenja. U toj je cjelini navedena lokacija i izgled Palače, imovina Palače, izgradnja Palače, suvremena uloga Palače, politička uloga Palače i turistički sadržaji u njoj. U šestoj cjelini obuhvaćeno je istraživanje o posjetama turista Velikoj Britaniji, Londonu i Palači na temelju dostupnih sekundarnih podataka izviđajnom vrstom istraživanja. Autor ovoga rada ukazuje na određena ograničenja tijekom prikupljanja statističkih podataka i daje preporuke za rješavanje problema koji se uočavaju pri provedbi istraživanja. Sedma cjelina je rasprava o dobivenim rezultatima i usporedba u iskorištavanju turističkih resursa u Velikoj Britaniji u odnosu na turističke resurse s popisa UNESCO-a u Hrvatskoj, a u osmoj cjelini daje se zaključak o obrađenoj temi.

2. TURIZAM I KULTURNI TURIZAM

Mnogi autori govore o turizmu kao globalnome fenomenu koji se uspoređuje sa bilo kojom drugom industrijom. Izvor navodi kako su ljudi još od doba Grka i Rimljana putovali motivirani kulturnim turizmom, ali se u to doba nije vršila kategorizacija putnika po skupinama, nego su posjeti kulturnih sadržaja bivali dijelom cjelovitog turističkog doživljaja i iskustva. Izvor spominje kako turistički pogled na kulturnu vrijednost povlači za sobom stvaranje novih oblika kulturnih manifestacija vezanih uz samu kulturnu atrakciju (Valčić, 2018).

2.1. Turizam

„Danas je u većini zemalja prihvaćena opća konceptijska definicija turizma Svjetske turističke organizacije (UNWTO, 1999) prema kojoj turizam uključuje sve aktivnosti proizašle iz putovanja i boravka osoba izvan njihove uobičajene sredine ne dulje od jedne godine radi odmora, poslovnog putovanja i drugih razloga nevezanih uz aktivnosti za koje bi primili ikakvu naknadu u mjestu koje posjećuju“ (<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=62763>).

Njemački autor W. Freyer dijeli turizam u tri faze: početnu fazu, razvojnu fazu i visoku fazu. Visokom se fazom navodi razdoblje od 1945. godine do danas, a suvremeni, kao i kulturni turizam svrstan je u visoku fazu (Freyer, 1998). Izvor postavlja pitanje u kojoj se mjeri može govoriti o povijesnom turizmu ako se radi o razdoblju od 150 godina i spominje kako navedeno razdoblje nije dovoljno prepoznatljivo za prošlost i čovječanstvo kako bi se smatralo poviješću, ali spominje da početke turizma valja potražiti u antičkom dobu te se tada radi o povijesti (Valčić, 2018). U istom izvoru navedeno je kako Svjetska turistička organizacija UNWTO dijeli turizam na vremenski raspon od prije rata i poslije rata (Valčić, 2018), a navodi se i da UNESCO kulturni turizam definira kao očuvanje svjetske baštine i spominje se da je kulturni turizam: „U mnogim dijelovima svijeta postalo je vitalno sredstvo ekonomske podrške tradicionalnim aktivnostima, lokalnoj kreativnosti i proizvodnji“ (Valčić, 2018). U izvoru se spominje kako: „Urbani turizam danas čini 35% od ukupnog broja putovanja Europljana i raste po stopi od 4%. Njegov tržišni udio iznosi 18%. Njegova je uloga sve značajnija u lokalnim, regionalnim nacionalnim i europskim razvojnim politikama, i to s aspekta zapošljavanja, okoliša ili regionalnog razvoja. Gradovi se sve manje promatraju kao proizvođači komplementarni

tradicionalnim turističkim destinacijama, a sve više kao primarne destinacije“ (Petrić, 2011). Danas se također govori o održivom razvoju destinacije i lokaliteta. „Turizmu se često zamjera da uzrokuje materijalne štete u lokalnim zajednicama odnosno na određenim turističkim lokalitetima, jer je broj turista koji ih posjećuju često veći od nosivosti tih lokaliteta. Iako su te negativne posljedice izuzetno teške, iako su mjerljive i vidljive, pa se i planovi sanacije mogu relativno brzo realizirati. Mnogo su teže mjerljive teške posljedice koje turizam izaziva u socijalnom smislu. Često su posljedice društvene interakcije komercijalizacija kulture, promoviranje glumljene autentičnosti i intervencija tradicije, izazivanje društvenog konflikta, sukob vrijednosti, nesporazumi, stereotipizacija, negodovanje zbog prisutnosti turista, socio-ekonomska ovisnost, povećan kriminal, pa čak i prostitucija“ (Jelinčić i sur., 2010).

2.2. Kulturni turizam

Kulturni turizam podrazumijeva posjete kulturnim resursima koji govore o povijesti jednoga naroda. Prema Sealeu „kulturni turizam jest takva vrsta turizma u kojem su cilj turističkih posjeta muzeji, izložbe, koncerti, ili je pak takva vrsta turizma vezana uz materijalnu, tj. „izgrađenu“ baštinu – od velikih religijskih spomenika do svjetovne arhitekture“ (Valčić, 2018).

„Preciznije određenje identiteta koji se može manifestirati putem kulturne baštine ovisi prvenstveno o svjesnom činu namjere u određivanju najpovoljnijeg prosjeka onih elemenata koji će pružiti optimalne mogućnosti izražavanja takvog identiteta unutar postojećeg ili potencijalnog inventara baštine, muzejskog zbirnog fonda, fonda arhiva ili biblioteke“ (Maroević, 1993).

Kulturni turizam podijeljen je na nekoliko kategorija (Valčić, 2018):

- baštinski turizam – obuhvaća prirodna i kulturna okruženja
- umjetnički turizam – sadržava elemente visoke kulture (opera, balet, izložbe...)
- gradski turizam – multikulturalnost, suvremenost velikih gradova
- ruralni kulturni turizam – obuhvaća seoski turizam, ekoturizam
- profesionalni turizam – kategorija turista koja odmor posvećuje lokalnim stručnjacima iz područja svojega interesa (pisci, slikari, kipari...)
- kreativni turizam – drugim riječima „hobi turizam“, kreativno učenje o kulturi

- etični turizam – svijest turista o izdancima koji nastaju turističkim kretanjima te se vode principom dobitka vrijednosti za novac
- autohtoni, domaći kulturni turizam – prikladan za razvoj u ruralnim sredinama
- suvremeni kulturni turizam – tematski parkovi, kompleksi za slobodno vrijeme trgovački centri i sl.

Utjecaj međunarodnih organizacija kao što su UNESCO ili Vijeće Europe, kulturnom turizmu daju veći značaj, educirajući stanovništvo i obrazujući ga. Povijest jednoga naroda često se idealizira kroz kulturnu baštinu, a kao izraz identiteta ističu se kulturne razlike u kojima turist upoznaje povijest različitu od povijesti mjesta iz kojega dolazi (Jelinčić, 2009).

Kako je receptivno turističko tržište ono na kojemu je koncentrirana turistička ponuda, tako lokaliteti prepoznati kao dio kulturne baštine donose turizmu veliki značaj. Turist je taj koji odlučuje koje turističke destinacije želi posjetiti, a kvaliteta destinacije i turističke ponude ima izravan utjecaj na uspješnost kvalitete turizma i vezana je na zadovoljstvo i vrijednost za turista. UNESCO kao organizacija za znanost, obrazovanje i kulturu Ujedinjenih naroda daje vrijednost sadržajima pod svojom zaštitom. Kulturna je baština kao nasljeđe jednog naroda kategorija koja opisuje način razmišljanja i ponašanja tijekom određenog vremena. Postojanost kulturnih vrijednosti i subkulture utječu na ponašanje turista uključujući njihove osobne vrijednosti, doživljaje, želje i ponašanje, dinamična je i prilagođava se okolini. Kulturni identitet jednoga naroda definira se kroz kulturnu baštinu kao njegov glavni adut.

Westminsterska palača kao dio kulturnog turizma u svojem programu ima u ponudi obilazak turista uz vodiča te je na taj način vidljiv doprinos stvaranju turizma i turističke atrakcije tog arhitektonskoga i povijesnoga zdanja. Službena stranica Parlamenta navodi kako je palača otvorena tijekom cijele godine od ponedjeljka do subote kako bi se moglo prisustvovati raspravama i saslušanjima odbora te kako bi bio omogućen obilazak palače (<https://www.parliament.uk/visiting>).

3. UNESCO OD OSNUTKA DO DANAS

UNESCO je organizacija Ujedinjenih naroda. Bavi se uspostavom mira kroz međunarodnu suradnju u obrazovanju, znanosti i kulturi. Razvijajući alate u službi obrazovanja ljudi da žive u toleranciji i ljubavi, da svi dobiju kvalitetno obrazovanje, promicanjem kulturne baštine i jednakog dostojanstva, pomažu ljudima i zemljama protok ideja i razmjenu znanja (<https://en.unesco.org/about-us/introducing-unesco>).

Na Općoj se skupštini (*eng. General Conference*), koja se sastaje svake dvije godine, dogovara glavna strategija i područje rada, dogovara se proračun, a odluke donose sve države članice kao i pridružene članice Organizacije (<https://www.min-kulture.hr/unesco/>).

Na čelu UNESCO organizacije je Audey Azoulay, bivša ministrica kulture u Francuskoj, kao generalna direktorica iste, a mandat generalnog direktora pri UNESCO-u traje četiri godine (<https://en.unesco.org/director-general>).

3.1. Osnivanje UNESCO organizacije

UNESCO, specijalizirana organizacija za obrazovanje, znanost i kulturu Ujedinjenih naroda, smještena je u četiri zgrade u Francuskoj u Place de Fontenoy u Parizu. Osnovana je nakon što su se u Londonu, odmah nakon Drugog svjetskog rata (01.-16. 11.1945.) okupili predstavnici četrdeset i četiriju zemalja kako bi dogovorili stvaranje organizacije mira i kulture. Na kraju konferencije, trideset i sedam je država osnovalo UNESCO.

Ustav UNESCO stupio je na snagu 4. studenog 1946. Neke su se zemlje povremeno povlačile iz Organizacije zbog politike, ali su se ponovo uključile u rast Organizacije (Velika Britanija i Sjeverna Irska povukle su se od 1986. do 1997. godine). Uvodni dio UNESCO-ovog Ustava ističe da „budući da ratovi počinju u ljudskim umovima, u ljudskim se umovima mora i izgraditi obrana mira“. Države članice vjeruju u jednaka prava za sve, bez obzira na rasu, spol, jezik ili religiju (<https://en.unesco.org/about-us/introducing-unesco>).

UNESCO stvara i razvija alate kojima educira ljude kako bi živjeli u toleranciji i prihvaćanju različitosti. Organizacija smatra da vlade nisu dovoljno angažirane kako bi podržale solidarnost i slogu (<https://en.unesco.org/about-us/introducing-unesco>).

Jedan od prioriteta UNESCO-a zaštita je kulturnih i prirodnih dobara diljem svijeta. Od 1972., kad je usvojena Konvencija za zaštitu svjetske kulturne i prirodne baštine, do danas na popis je upisano ukupno 1092 lokaliteta, od kojih 845 spada pod kulturna, 209 pod prirodna, a 38 pod mješovita dobra. U Hrvatskoj deset lokaliteta spada pod UNESCO-vu zaštitu, od čega je osam kulturnih te dva prirodna (<https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=4642>).

UNESCO napominje da ni jedan održivi razvoj ne može biti realiziran bez jake kulturne baštine i uči kako se prihvaćanjem drugih kultura gradi međusobna tolerancija i razumijevanje. Temeljem toga se održavaju konvencije sa platformama međunarodne suradnje. Ugovori koje UNESCO sastavlja i dogovara nastoje zaštititi svjetsku kulturnu i prirodnu baštinu (<https://en.unesco.org/director-general>).

3.2. Program UNESCO-a

UNESCO djeluje u pet programskih područja, a to su: obrazovanje, prirodne znanosti, društvene i humanističke znanosti, kultura te komunikacije i informacije.

U programsko područje obrazovanja pripada obrazovanje za sve, osnovno obrazovanje, obrazovanje djevojčica i žena, opismenjavanje, strukovno i tehničko obrazovanje, visoko školstvo, obrazovanje nastavnika, e-učenje, udružene škole i obrazovanje za održivi razvoj. Prirodne znanosti uključuju razvoj, temeljne i inženjerske znanosti, pitanje voda i njihovih pridruženih ekosustava, ekološke znanosti i odnos okoliša i razvoja. Društvene i humanističke znanosti bave se društvenim promjenama, filozofijom, promicanjem ljudskih prava, demokratskim načelima i tolerancijom, multikulturalizmom, urbanim problemima, etikom u znanosti i tehnologiji te bioetikom (<https://whc.unesco.org/en/list/426>).

Jedan je od strateških ciljeva UNESCO organizacije zaštititi, promovirati i prenositi nasljeđe kako bi se sačuvala baština, naglašavajući ulogu baštine u održivom razvoju, zalaže se za promicanje kulture, dijaloge među državama kao i unutar države, govori o važnosti educiranja djece i mladeži o očuvanju kulturne baštine i kulturnoga nasljeđa, podizanju svijesti uvođenjem u obrazovne ustanove lokalnih zajednica programa koji ukazuju na važnost kulturnoga nasljeđa kroz jedinstveni program „Baština u mladim rukama“. Političkim dijalogom zagovara se borba protiv nezakonitog prijenosa vlasništva

kulturnih dobara međunarodnom suradnjom pozivajući političke lidere na provedbu Konvencije iz 1970. Konvencijom o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine usvojenom 1972. od strane UNESCO-a naglašava se važnost potpisivanja Konvencije od strane država članica kako bi se osigurala zaštita njihovih kulturnih i povijesnih dobara i kako bi im se pružila stručna pomoć u očuvanju iste (<http://whc.unesco.org/en/about/>).

3.3. Kategorije pod zaštitom UNESCO-a i kriteriji odabira

Prema navodima službene UNESCO stranice četiri su kategorije pod zaštitom te Organizacije: svjetske kulturne, svjetske prirodne, mješovite i nematerijalne kulturne baštine.

Nematerijalna kulturna baština bilježi se na posebnom popisu.

Postoji deset kriterija koji su objašnjeni u Operativnim smjernicama za provedbu Konvencije o svjetskoj baštini, a barem jedan od deset kriterija objekt mora zadovoljavati da bi bio uključen u popis.

Kriteriji odabira u UNESCO-ovu svjetsku baštinu:

- a. predstavlja remek-djelo ljudskog kreativnog genija;
- b. pokazati važnu razmjenu ljudskih vrijednosti, u određenom vremenskom razdoblju ili unutar kulturnog područja svijeta, na razvoj arhitekture ili tehnologije, monumentalne umjetnosti, urbanističko planiranje ili krajobrazni dizajn;
- c. nositi jedinstveno ili barem izuzetno svjedočanstvo o kulturnoj tradiciji ili civilizaciji koja živi ili je nestala;
- d. biti izvanredan primjer nekog tipa građevinskog ili tehnološkog ansambla ili krajolika koji ilustrira (a) značajnu pozornicu u povijesti čovječanstva;
- e. biti izvanredan primjer tradicionalnog ljudskog naselja, korištenja zemljišta ili korištenja mora koji je reprezentativan za kulturu (ili kulture) ili ljudsku interakciju s okolinom pogotovo kada je postala ranjiva pod utjecajem nepovratne promjene;
- f. biti izravno ili opipljivo povezan s događajima ili žive tradicije, s idejama ili s uvjerenjima, s umjetničkim i književnim djelima od izuzetne univerzalne važnosti. (Odbor smatra da bi se ovaj kriterij trebao koristiti u kombinaciji s drugim kriterijima);

g. sadržavati superlativne prirodne pojave ili područja izuzetne prirodne ljepote i estetske važnosti;

h. biti izvanredni primjeri koji predstavljaju glavne etape povijesti Zemlje, uključujući zapis o životu, značajne geološke procese u razvoju oblika zemljišta ili značajne geomorfne ili fiziografske značajke;

i. biti izvanredni primjeri koji predstavljaju značajne ekološke i biološke procese u

j. evoluciji i razvoju kopnenih, slatkovodnih, priobalnih i morskih ekosustava i zajednica biljaka i životinja;

k. sadržavati najznačajnija prirodna staništa za očuvanje biološke raznolikosti na licu mjesta, uključujući i one koje sadrže prijetnje vrstama izvanredne univerzalne vrijednosti sa stajališta znanosti ili očuvanja (<https://whc.unesco.org/en/criteria/>).

Svjetska baština privlači zanimanje medija, a i turista, ulaže se mnogo truda i vremena, a i novca da se pronađu stranice s popisom UNESCO-ve svjetske baštine. Svjetska kulturna baština govori o kulturnoj raznolikosti našega planeta (<https://whc.unesco.org/en/eur-na/>).

Program održivoga razvoja definiran je Agendom 2030 usvojenom na Općoj skupštini 2015. UNESCO organizacija smatra su da su vlade zemalja nedovoljno angažirane oko uspostave i osiguranja mira, da se mir postiže intelektualnom i moralnom osnovom pojedinca. UNESCO se zalaže za toleranciju i prihvaćanje kulturne raznolikosti te se kreiraju programi obrazovanja u kojima se znanstvenim činjenicama ukazuje na ljudska prava i jednakost za sve (<https://en.unesco.org/about-us/introducing-unesco>).

4. TURISTIČKA DESTINACIJA UJEDINJENO KRALJEVSTVO

Ujedinjeno Kraljevstvo obuhvaća četiri geografska dijela: cijeli otok Velike Britanije kojem pripadaju Engleska, Škotska, Wales i sjeverni dio Irske. Vladavina je moderne parlamentarne demokracije, ima veliku ekonomsku važnost te politički i kulturni utjecaj i ugled u svijetu. Značajno je za svjetsko gospodarstvo, a posebno se naglašava tehnologija i industrija. Engleski jezik ističe se kao najveći „izvoz“ ove destinacije budući da je postao jedan od vodećih međunarodnih načina sporazumijevanja. Ujedinjeno Kraljevstvo članica je sjevernoatlantskog saveza (NATO-a). Vjerska tolerancija i raznolikost vjerskih uvjerenja obilježja su ovog europskog dijela svijeta. Ujedinjeno Kraljevstvo spada u urbanizirane zemlje svijeta te se zbog toga pojavljuje problem zagađenosti vode i zraka, a i buke zbog prometa u velikim gradovima kao što je London. Zakonodavstvo utječe zakonskom regulativom na napredak u kontroli zagađenja zraka i okoliša prelaskom ugljena na čišća goriva. Veliki problem ostaje zagađenost rijeka, posebice u industrijskim zonama Ujedinjenog Kraljevstva (<https://www.britannica.com/place/United-Kingdom>).

U izvoru se navodi kako je Ujedinjeno Kraljevstvo jedna od najvažnijih emitivnih turističkih zemalja na svijetu. Spominje se visok životni standard Britanaca i neugodna klima te se to navodi razlogom koji potiče Britance na česta kretanja izvan granica domovine dajući Velikoj Britaniji karakter emitivne turističke zemlje. Međutim, jednako tako se spominje kako je Ujedinjeno Kraljevstvo i jedna od najvažnijih receptivnih zemalja na svijetu, sa dugom turističkom tradicijom te se navodi kako je moderni turizam u 19. stoljeću započeo upravo u toj državi. Navodi se, kao temelj turističkoga razvoja, vrednovanje atraktivnih društvenih faktora. Britanci se izdvajaju specifičnim načinom života, koji se razlikuje od ostalih europskih zemalja te se u izvoru navodi kao posljedica stoljetne izdvojenosti od kontinentalnoga dijela Europe. Turističkoj atraktivnosti svakako se pridodaje vrijednost i zanimljivost činjenice da se kraljevske i aristokratske utvrde i palače nalaze u područjima izvan samoga grada (Curić i sur.,2013).

U posljednjih se nekoliko godina Velika Britanija suočava s problemima multikulturalizma i imigracije kao i nacionalnog identiteta što je vidljivo u terorističkim i samoubilačkim napadima islamističkog radikalizma (<https://www.bbc.com/news/world-europe-18027954>).

Velika Britanija, aktivna u međunarodnim odnosima, osim što je članica sjevernoatlantskog saveza (NATO-a) članica je i mnogih organizacija: Vijeća Europe, Europske unije, Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj, Organizacije za sigurnost i suradnju u Europi, Ujedinjenih naroda i Svjetske trgovinske organizacije. Na području Velike Britanije od vegetacije se nalaze šume, obradive površine i pašnjaci te petnaest nacionalnih parkova. Navodi se 30 000 životinjskih vrsta od kojih je devet vrsta ugroženo. Prvi na svijetu putnički vlak na parni pogon započeo je s prijevozom u Velikoj Britaniji 1825. godine (<http://thecommonwealth.org/our-member-countries/united-kingdom>).

4.1. Turistička destinacija London

„Velik broj stranih turista posjećuje London, između ostaloga, i zbog njegove uloge jednog od vodećih čvorišta zračnog prometa u svijetu. Turističko-geografski položaj UK-a znatno je unaprijeđen i otvaranjem tunela ispod La Manchea, čime se Britansko otočje u prometnome smislu približilo kontinentalnoj Europi“ (Curić i sur.,2013).

London je jedan od najposjećenijih svjetskih gradova, poznat po velikom broju kulturno - povijesnih spomenika, ustanova i priredaba. Grad obiluje kulturno-povijesnim spomenicima iz 19. stoljeća („viktorijansko razdoblje“), tipičnima za London, kao i svjetski poznatim građevinama kao što su zgrada britanskoga parlamenta, zvonik Big Ben, katedrala sv. Pavla i gotička crkva Westminster Abbey, u kojoj se krune i pokapaju engleski i britanski kraljevi“ (Curić i sur. 2013). U Hrvatskoj se enciklopediji spominje kako je „za vrijeme vladavine Normana današnja londonska četvrt Westminster postala trajnom rezidencijom Normanskih kraljeva i vlade“ (<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=37081>).

Jedna od najpoznatijih i najstariji gradskih četvrti u južnom dijelu Londona po kojemu je i nulti meridijan dobio ime je, Greenwich. U četvrti su smještene mnoge atrakcije kao što su Kraljevski opservatorij, Planetarij, Nacionalni pomorski muzej, Kraljičina kuća, Cutty Sark (nekada je bio jedan od najbržih brodova koji je prevozio sadnice svježega čaja iz Kine), Stari kraljevski pomorski fakultet, Greenwich Theatre, Muzej obožavatelja, Greenwich Park, Greenwich Market (<http://www.visitgreenwich.org.uk/greenwich/>).

Klima u Londonu je umjereno-oceanska, s blagim zimama i umjerenim ljetima. Samo je središte grada toplije od periferije zbog gustoga prometa i ispušnih plinova, efekta koji izazivaju sustavi grijanja i hlađenja u gusto naseljenom području metropole. Česte

londonske kiše izazvane su kemijskim koncentracijama, budući da se čestice ispušnih plinova vozila i industrijskih pogona pretvaraju u čestice vodene pare.

Za neadekvatne vrste prijevoza kojima se uvelike utječe na zagađenost, u Londonu je u sklopu politike održivoga razvoja uveden porez na zagušenja. Također spada među gradove sa konceptom takozvanih pametnih (*eng. smart*) gradova, koncept ekosustava sa spojem socijalnih komponenti u službi poboljšanja kvalitete života stanovnika grada i učinkovitosti gradskih službi. „Inteligentni gradovi koriste se informacijskim i komunikacijskim tehnologijama (ICT) kako bi bili inteligentniji i učinkovitiji u korištenju resursima, čime se štede troškovi i energija, poboljšava pružanje usluga i kvaliteta života uza smanjeni utjecaj na okoliš te podupiru sve inovativnosti vezane uz ekonomično smanjenje razine ugljikovodika“ (Valčić, 2018).

5. WESTMINSTERSKA PALAČA KAO TURISTIČKA ATRAKCIJA

Westminsterska palača, fascinantna građevina po kojoj je London poznat gotovo svugdje u svijetu, zgrada je u kojoj su se zbivala politička događanja koja su oblikovala današnju, modernu Veliku Britaniju. Palača je mjesto u kojem se političko vodstvo mijenjalo iz monarhije u današnju modernu demokraciju. Jedan od tornjeva Palače, Big Ben, postao je simbolom prepoznatljivosti Londona. Westminster Hall, najstarija građevina u Westminsteru, ima veliku ulogu za London od prošlosti do danas.

5.1. Povijesni pregled Westminsterske palače

UNESCO navodi kako je Westminsterska palača obnovljena 1840. te kako je vrijedan primjerak neogotičke arhitekture. Spominje se i mala crkva okomite neogotičke arhitekture te Westminsterska opatija kao središte zbivanja političkoga i vjerskoga života Velike Britanije u kojoj su okrunjeni, vjenčani i pokopani svi vladari od 11. st. te kao takva obilježava povijest, a u toj funkciji ostaje i do danas. Na mjestu Westminsterske opatije istaknuti su nacionalni spomenici kao što je grob Nepoznatog ratnika. Više od 1000 godina u Opatiji se odvijaju bogoslužja, nacionalna slavlja i kulturna događanja (<https://whc.unesco.org/en/list/426>).

5.2. Lokacija i izgled Palače

Westminsterska palača, Westminsterska opatija i crkva Sv. Margarete smještene su uz rijeku Temzu u samom centru Londona. Simboliziraju povijest jedne od najstarijih monarhija, ističući religiju i moć otkako je Edward Ispovjednik u 11. stoljeću izgradio svoju palaču i crkvu na otoku Thorney. Zajedno se mijenjaju kroz stoljeća, predstavljajući put od feudalnog društva do moderne demokracije i pokazujući isprepletenu povijest crkve, monarhije i države. Westminsterska palača svojom imponantnom veličinom ilustrira snagu ustavne monarhije i nacionalni karakter konstruiran još od 19. stoljeća Westminsterska palača imponantan je primjerak neogotičke arhitekture, cjelovit primjer neogotičkoga stila, predstavlja uzastopne faze engleske gotičke umjetnosti. Westminster dvorana spomenik je okomitog neogotičkog stila s velebnim hrastovim stropom za koji izvor ističe da je jedno od najvećih dostignuća srednjovjekovne gradnje od drva. Povijesni događaji koji su se zbivali u Westminsterskoj palači obilježili su engleski i britanski narod. Složena arhitektonska gradnja svojom

veličinom i dominacijom nameće se u prostoru prepoznatljivošću i moći koju predstavlja. Zgrada podliježe razvojnim projektima za visoke zgrade, spominje se u izvoru, kao i da su sve zgrade u izvornoj uporabi te da su kvalitetno održavane uz primjenu visokih standarda održavanosti. Spominje se također da su od samoga upisa zgrade izvršene manje promjene, te da se nastoji zadržati izvorni oblik. Kao ekološka održivost, spominje se negativan utjecaj londonskoga prometa koji utječe na integritet zgrade kao njene jedinstvene cjelovitosti. Isto tako naglašava se moć i dizajn same građevine koja karakterizira dominaciju države i monarhije, a uz Big Ben sat postaje međunarodno priznati i poznati simbol ovoga odredišta. Palača zadržava visok nivo autentičnosti materijala, oblika i izvornoga izgleda. Spominje se da sva imovina zadržava izvorne funkcije. Westminsterska palača dvokomponentni je sustav demokracije Ujedinjenog Kraljevstva. Vlada Velike Britanije štiti svoju imovinu svjetske baštine u okviru dokumentacije o nacionalnom planiranju 07/09 Politike za zaštitu, promicanje, očuvanje i poboljšanje svojstava svjetske baštine (<https://whc.unesco.org/en/list/426>).

Isti izvor navodi da, kao jedno od ključnih mjesta Londona i jedna od najpoznatijih atrakcija, nekretnina prima velik broj posjetitelja, te je potrebno pažljivo upravljanje i dobra strategija kako bi se zaštitila imovina (<https://whc.unesco.org/en/list/426>).

5.3. Imovina Palače

Westminsterska palača jedna je od najpoznatijih građevina na svijetu i posjeduje veliku zbirku nacionalnoga blaga kao što su zbirka medalja i kovanica Doma pučana, a u toj zbirci se, među ostalim, nalazi Britanska ratna medalja za pobjedu, Kraljevski Crveni križ, Albertova medalja, Elizabetin križ, Polarna medalja kao i mnoge druge medalje i kovanice (<https://www.parliament.uk/about/living-heritage/building/cultural-collections/medals/collection/>).

U Palači se od nacionalnoga blaga čuvaju i povijesni namještaj i ukrasi umjetničke vrijednosti, satovi, srebro i keramika kao i druge povijesne umjetnine. Predmeti su uglavnom dizajnirani u gotičkom stilu. Zbirka je i danas u uporabi u restoranima u sklopu Palače, u uredima i u oba Doma (<https://www.parliament.uk/about/living-heritage/building/cultural-collections/historic-furniture/>).

Toranj Victorija je sagrađen u 19. stoljeću. Sagrađio ga je Sir Charles Barry kako bi se tamo čuvali povijesni zapisi Parlamenta, a Toranj je ostao u toj funkciji do današnjih dana (<https://www.parliament.uk/about/living-heritage/building/cultural-collections/archives/>).

Dobio je ime po kraljici Viktoriji i najviša je kula palače Westminster. Unutrašnjost kule ukrašavaju kipovi svetaca zaštitnika Engleske, Škotske, Irske i Walesa te kip kraljice Viktorije u prirodnoj veličini (<https://www.parliament.uk/about/living-heritage/building/palace/architecture/palacestructure/victoria-tower/>).

Svi arhivi su danas otvoreni za javnost i dostupni za pristup. Arhiv osigurava da se čuvaju vrijedni dokumenti koje je stvorio Parlament te pruža potpunu uslugu skrbi arhivskih zapisa u svim formatima. Zapisi značajno pridonose razumijevanju povijesti i radu i djelovanju Parlamenta. Uz posebno održavane prostorije u kojima se čuvaju materijali i zapisi od papira, pergamenta i drugih fizičkih materijala, arhiv posjeduje i digitalni repozitorij u kojemu se čuva digitalna imovina Parlamenta, a kojemu je omogućen online pristup putem ažuriranoga kataloga arhiva. Arhiv sadržava i javnu prostoriju za traženje zapisa u Westminsteru (<https://www.parliament.uk/about/living-heritage/building/cultural-collections/archives/archives-today/>).

5.4. Izgradnja Palače

Palaču Westminster projektirao je arhitekt Charles Barry, koji je bio izabran putem javnoga natječaja objavljenog 1836. godine, rekonstruirajući je nakon velikog požara koji se dogodio 16. listopada 1834. Požar se dogodio kad su činovnika zamolili da spali drveni zastarjeli računovodstveni sustav te je činovnik pomislio da će podne peći u podrumu Doma biti prikladne za taj čin. Požar koji je nastao nakon nekoliko sati izazvao je gužve na ulicama. U požaru su stradala oba Doma kao i većina drugih zgrada. Westminsteraska dvorana bila je spašena zbog promjene smjera vjetera tijekom noći. Dijelovi palače koji su spašeni u požaru su Jewel Tower, kapelica i katedrala Sv. Stjepana i Westminster Hall. Požar je poslužio slikaru Josephu Mallordu Williamu Turneru da naslika remek-djelo Požar Parlamenta u Londonu (<https://www.parliament.uk/about/livingheritage/building/palace/architecture/palacestructure/great-fire/>).

Obnova Palače otpočela je 1840., a arhitekt Barry predvidio je da će gradnja trajati šest godina, no projekt je trajao više od 30 godina. Iako je većina zgrade bila dovršena do 1860. godine, izgradnja nije dovršena do kraja još jedno desetljeće. Dom lordova prvi je puta korišten za svoju namjenu 1847. Arhitekt Charles Barry dobio je titulu viteza 1852. kad je Donji dom dovršen i stavljen u uporabu (<https://www.parliament.uk/about/livingheritage/building/palace/architecture/palacestructure/rebuilding-palace/>).

Charles Barry pri izgradnji je vodio računa da se dio Palače koji je ostao nakon požara poveže s dizajnom novoizgrađenoga dijela naglašavajući živopisnu sliku građevine. Palača je imala ogroman učinak na naknadni izgled ostalih javnih zgrada u okruženju pa i u cijeloj zemlji, kao što su gradske vijećnice, sudovi i škole (<https://www.parliament.uk/about/livingheritage/building/palace/architecture/palacestructure/new-gothic-vision/>).

Palača Westminster izgrađena je kamenom iz kamenoloma Anston u Yorkshireu izabranom zbog prihvatljive cijene, a mogao se nabaviti u blokovima do četiri metra debljine te je bio pogodan za rezbarenje. Kamen je ubrzo počeo propadati kao posljedica zagađenog londonskog zraka. Nedostatci su uočeni već 1849., ali je arhitekt Barry, eksperimentirajući, vjerovao kako je propadanje zaustavljeno. Dvadesetih godina prošlog stoljeća s tornja Victoria otpao je veliki fragment, pa je savjetovano natpisom na zgradi da se ne zadržava blizu glavnoga zida zgrade. Obnova je započeta tridesetih godina prošloga stoljeća, ali je zaustavljena tijekom Drugog svjetskog rata i završena je tek 1960. Obnova kao takva pokazala se kao interventni zahvat, a učinci zagađenja ponovno su postali vidljivi 1970-ih godina. 1980-ih pristupilo se novom projektu restauracije kamena (<https://www.parliament.uk/about/livingheritage/building/palace/architecture/palacestructure/the-stonework/>).

Ideja je bila da se zgrada izgradi u neogotičkom stilu. Gotiku se prihvatilo kao nacionalni stil, a Westminster je bio jedna od prvih zgrada toga umjetničkog oblikovanja, mada izvor navodi kako nije sasvim uvjerljiva tom stilu i kompoziciji zamjerajući simetričnu fasadu i detalje koji se ponavljaju. Britanski arhitekt Augustus Webly Northmore Pugin spominje se kao arhitekt koji je, uz Charlesa Barryja, sudjelovao u redizajniranju palače. Barryjev stil klasičniji je od gotičkog, dok je Pugin prikazivao gotiku kao izraz katoličkog duha i

naglašava se Puginovo inzistiranje najvišim standardima morala i dosljednosti gotici. Gotika kroz godine postaje ustaljeni način arhitekture Velike Britanije, pogotovo u crkvenoj arhitekturi (<https://www.britannica.com/art/Western-architecture/Gothic-Revival-c-1730-c-1930#ref489414>).

Slika 1. Neogotički redizajn Westminsterske palače

Izvor:(<http://www.lovelyoldtree.com/wp-content/uploads/2014/04/old-westminster.jpg>)

Slika 1. prikazuje Westminstersku palaču u neogotičkom redizajnu. Nakon stradavanja u velikom požaru 16. listopada 1834. arhitekt Charles Barry obnovio je Palaču u neogotičkom stilu, vodeći brigu o tome da se zadrži izvorni stil gradnje. Izgrađena je od kamena iz kamenoloma Anston u Yorkshireu.

Slika 2. Westminsterska palača

Izvor: (<https://www.telegraph.co.uk/news/2017/03/23/pictures-westminster-air/>)

Slika 2. prikazuje Westminstersku palaču, Big Ben, Viktorijin toranj i rijeku Temzu. Poznate građevine fotografirane su iz zraka. Slika prikazuje kako Palače izgleda u današnje doba.

5.5. Uloga suvremene Palače

Westminsterska palača, središnji aparat britanske države, njezina zakonodavna, izvršna i sudska vlast nalaze se u Westminsteru uz Westminstersku opatiju, okruženu prostranim parkovima (<https://www.britannica.com/place/London/Character-of-the-city>).

Izvor napominje da, iako je veći dio zemljišta oko Londona bio u vlasništvu aristokracije i crkve, urbani razvoj Londona pripisuje se rastućoj srednjoj klasi. Najstarija londonska prometnica je Temza, promet se uglavnom odvijao rijekom, a do otvaranja Westminsterskog mosta 1750. godine London Bridge je bio jedini prijelaz. Velik broj prometnog kretanja Londonom reguliran je plovnim vozilima Temzom, sve do razvoja željeznica. Brojni tuneli i mostovi izgrađeni su preko rijeke, a pokušaj vraćanja značaja plovnom prometu nije polučio rezultate (<https://www.britannica.com/place/London/Transportation>).

5.6. Politička uloga Westminsterske palače

Službena stranica Parlamenta navodi kako se Parlament sastoji od Gornjeg doma, Donjeg doma te Monarhije. Navodi se kako se aktivnosti odvijaju u Gornjem i Donjem domu te kako se odluke ne mogu donositi bez suglasnosti obaju Domova. Ističe se kako je jedna od glavnih uloga Parlamenta ispitati i, ako treba osporiti, rad vlade putem ispitivanja ministara, raspravom i radom odbora. Također ima ulogu donositi zakone, mijenjati postojeće zakone te voditi rasprave o aktualnim pitanjima. Svake godine preispituju državni proračun i zakon vezan uz financije. Vrhovna je pravna vlast Velike Britanije, koja može stvoriti ili okončati bilo koji zakon. Parlament zastupa interese građana u Vladi i Vlada ne može bez odobrenja parlamenta donijeti ni jedan zakon. Oba Doma zasjedaju i raspravljaju o Vladinoj politici, zajedno predlažući nove zakone. U Donjem domu ljudi su odabrani na općim izborima, mandat im traje pet godina i mogu biti pripadnici bilo koje stranke. U Domu lordova članovi su koji su odabrani zbog svojih postignuća i iskustava, a mandat im vrijedi doživotno. Zadatak Parlamenta je da od resornih ministara dobije odgovore i tražene informacije, da zastupa interese građana, prate trošenje državnog novca, prati primjenu novih zakona u praksi, prate redoviti dolazak Vladinih ministara. Parlament od Vlade traži odgovornost za svoje postupke. Osim Gornjeg i Donjeg doma, i kraljica je sastavni dio institucije Parlamenta. Ustavna je uloga kraljice da otvara i raspušta Parlament te da odobrava zakone prije nego što oni stupe na snagu.

Monarhija je najstariji dio sustava vlasti ove zemlje. Nakon općih izbora, lider stranke, koja je osvojila najviše mjesta u Donjem domu, postaje premijer te na poziv kraljice oformljuje Vladu. Kada Gornji i Donji dom pripreme prijedlog zakona, formalno ga mora odobriti kruna. Prijedlog zakona tada postaje aktom, a potom Zakonom Velike Britanije. Zastupnici u Donjem domu, izabrani od strane britanske javnosti, mogu na više načina pomoći svojim biračima skrećući pozornost novinara i javnosti na aktualna pitanja. Zastupnici ovog doma u većini slučajeva predstavljaju političke stranke, dok članovi Doma lordova nisu predstavnici izbornih jedinica i mnogi od njih nisu članovi političkih stranaka (<https://www.parliament.uk/about/how/role/reasons-with-other-institutions/parliament-government/>)

Slika 3. Parlament, Westminster

Izvor:<https://londontopia.net/site-news/featured/great-london-buildings-palace-westminster-houses-parliament/>

Slika 3. prikazuje parlamentarnu dvoranu gdje se odvijaju sjednice Donjeg doma.

Slika 4. Parlament, Westminster

Izvor: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/kceri-clanova-britanskog-parlamenta-bore-se-za-pravo-zena-na-nasljedstvo-clanstva/7619001/>

Slika 4. prikazuje prostoriju Gornjeg doma odnosno Doma lordova.

5.7. Turistički sadržaji Westminsterске palače

Službena stranica Parlamenta navodi da se obilasci Palače mogu realizirati uz pratnju vodiča te uz pomoć multimedijškoga vodiča na engleskome jeziku, a subotom na osam svjetskih jezika. Obilasci traju oko devedeset minuta, a stanovnici Velike Britanije imaju omogućen besplatni sedamdeset i pet minutni obilazak u određenim danima tijekom godine te se za slijepu i slabovidnu Britance nudi mogućnost taktilnog obilaska Palače, organiziraju se grupni i tematski obilasci. Trenutno je obustavljen obilazak Big Bena zbog obnove te se isti planira 2021. nastaviti (<https://www.parliament.uk/visiting/visiting-and-tours/tours-of-parliament/>). Stranica navodi kako se može doći do Parlamenta pomoću karte plana grada, gradskim prijevozom; željeznicom, podzemnom željeznicom, autobusom, brodom, autobusom, biciklom, pješice i automobilom. Navodi kako se pruža mogućnost razgledavanja

osobama s invaliditetom te kako je obilazak Palače dobar plan za obiteljsko druženje. Organizira se i obilazak oba doma Parlamenta nakon kojega je u organizaciju uključeno ispijanje popodnevnog čaja u jednoj od prostorija Donjeg doma s pogledom na Temzu kao poznati ritual Britanaca. U sklopu rituala ispijanja čaja, u ponudi se nalaze i deserti koji se pripremaju na licu mjesta te se stvara ugođaj spoja tradicije i modernoga. U ponudi obilaska Palače uvedene su i ture za osobe LGBT¹ opredijeljenosti kao izraz borbe za građanska prava i slobode. U opisu obilaska navodi se ulaskom kroz velika vrata ulazi u Westminster Hall te da je ta prostorija vrlo akustična pogotovo kada je posjećuje manji broj ljudi. Zvuk zvona Big Bena može se čuti u Hallu. Tamo se nalazi i kafić, suvenirnica te sanitarni čvor za posjetitelje. Navodi se da je ljeti jako velika bukiranost (*eng. booking*) te da se obilazak može rezervirati unaprijed, a može se i podijeliti u dva ili više dana. Za audio obilazak turist sam određuje brzinu kretanja, a tijekom obilaska uz pomoć slušalice sluša o povijesti i umjetnosti Westminsterske palače. Obilasci s vodičem planiraju se u grupama od oko dvadeset pet ljudi. Jedan od načina posjeta Parlamentu može biti i gledanje rasprave Donjeg doma Parlamenta, ili prisustvovanje vijećima Doma lordova. Ovdje nisu potrebne rezervacije, dovoljno je doći i stati u red (<https://www.parliament.uk/visiting/access/guidance-for-visitors-with-autism/watching-a-debate/>).

S aspekta društveno-odgovornog poslovanja promičući jednakost za sve, u Westminsterskoj palači zapošljavaju se osobe s invaliditetom, a visoka razina usluge i postupanja posvećuje se i posjetiteljima s invaliditetom pridržavajući se Zakona o ravnopravnosti iz 2010. Zgrade su prilagođene osobama s autizmom, a zaposleno osoblje osposobljeno je za rad s njima. Sve osoblje prolazi obuku za rad s osobama s invaliditetom. Prostori za obilazak opremljeni su opremom za osobe sa slušnim pomagalicama. U ponudi su i invalidska kolica koja posjetitelji s invaliditetom mogu koristiti u obilasku, a invalidskim kolicima dostupne su sve ture u obilasku. Obilazak Palače također je dozvoljen osobama s psima vodičima u pratnji (<https://www.parliament.uk/visiting/access/disabled-access/>).

Posjetitelji prilikom posjeta Palači moraju prolaze sigurnosnu provjeru. Red čekanja za provjeru iziskuje vrijeme od pola sata do 45 minuta. Zakonska regulativa u Velikoj

---

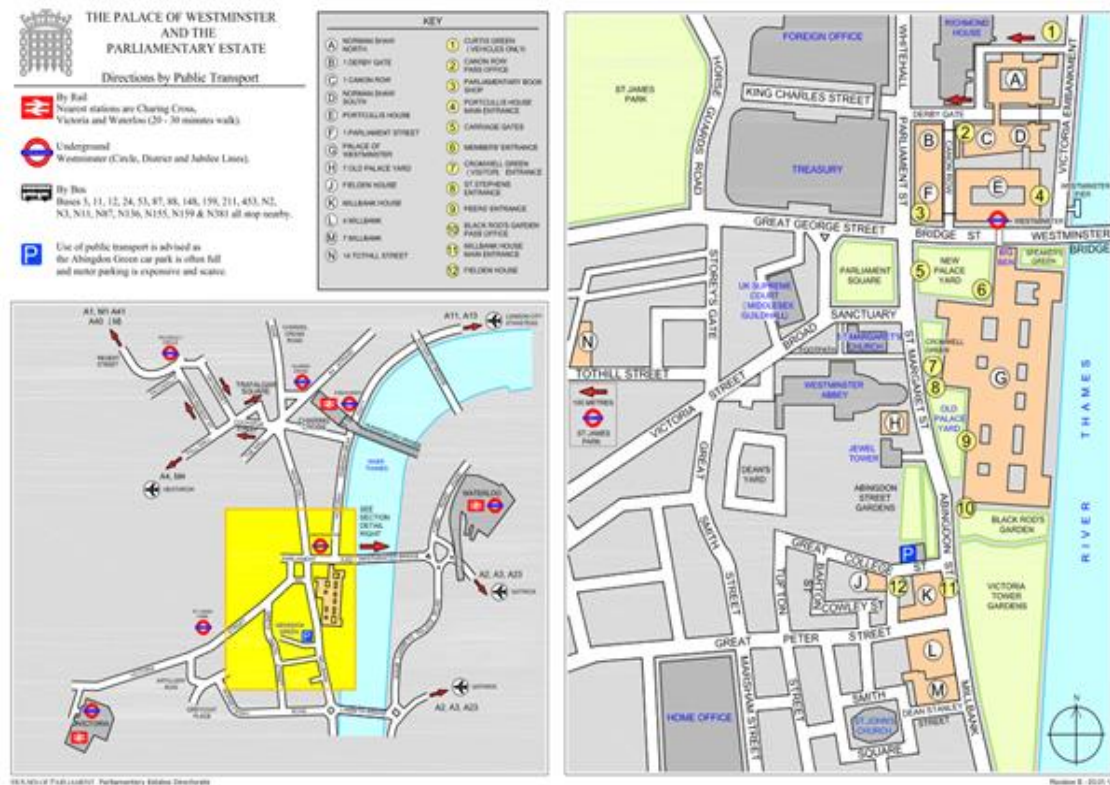
¹ Engleska skraćenica koja se odnosi na lezbijsku, gej, biseksualnu, transrodnu/transseksualnu populaciju

Britaniji zabranjuje nošenje određenih predmeta koji se smatraju oružjem te je zbog posjedovanje takvih predmeta moguće i uhićenje, dok se neki od predmeta oduzimaju u vrijeme trajanja obilaska i vraćaju se po završetku. Popis ograničenih i zabranjenih predmeta nalazi se na internetskim stranicama Parlamenta. Za slobodno kretanje unutar zidova Parlamenta izdaje se propusnica koja mora biti vidljivo istaknuta (<https://www.parliament.uk/visiting/access/security/>).

Budući da se u Westminsterskoj palači nalaze mnoga djela koja podliježu autorskim pravima, fotografiranje, snimanje i uporaba mobilnih uređaja je ograničena. Fotografiranje i snimanje moguće je unaprijed dogovoriti (<https://www.parliament.uk/visiting/access/photography-filming-and-mobile-phone-use/>).

U Westminsterskoj palači nudi se i mogućnost najma prostorija Donjeg doma za vjenčanja i druga događanja, kao i prostorije Gornjeg doma. Donji dom pruža mogućnost i priliku za povećanje angažmana javnosti u Parlamentu nudeći organizirane ručkove i večere sa dostupnošću namirnica iz cijeloga svijeta. Pri ovoj organizaciji velika se pozornost pridaje naglasku na britansku atmosferu i tematiku. Tematski stil naglašen je s raskoši i političkom intrigom. U blagovaonice se pristupa propisanim načinom odijevanja (*eng. dress code*) (<https://www.parliament.uk/visiting/venue-hire/commons/pop-up-restaurant/>).

Slika 5. Karta Westminsterske palače

Izvor: <https://www.parliament.uk/documents/visiting/maps-direction/colmap.pdf>

Slika 5. prikazuje kartu za lakše snalaženje unutar zidova Palače.

6. ISTRAŽIVANJE ODNOSA TURISTIČKOG POSJETA VELIKOJ BRITANJI I WESTMINSTERSKOJ PALAČI

U ovome dijelu rada prikazani su podatci prikupljeni izviđajnom vrstom istraživanja prema dostupnim podacima s internetskih stranica. Istražuje se i analizira koliki je postotak posjetitelja Velike Britanije posjetio Westminstersku palaču te koliki je doprinos Palače u ukupnom turističkom prometu.

Problematika ovoga istraživanja očitava se u doprinosu Westminsterske palače kao dijela UNESCO-ve zaštite i povećanja broja turista Velike Britanije. Istraživanjem se planira utvrditi u kojoj mjeri doprinos Westminsterska palača turizmu doprinosi i razvoju turizma, a prikupljenim sekundarnim podacima utvrditi utječe li prihod na razvoj turizma Velike Britanije.

Cilj ovoga istraživanja je definirati može li Westminsterska palača samostalno, kao turistička atrakcija, privući posjetitelje u Veliku Britaniju. Istraživanjem, metodom prikupljanja sekundarnih podataka, utvrdit će se postotak dolazaka u Veliku Britaniju od kojih dio pripada dolasku u Westminstersku palaču. Prikupljanjem statističkih podataka iskazat će se stupanj atraktivnosti Palače kao povijesno-kulturnog dobra i udio njezin zarade u turizmu Velike Britanije.

Dijagnosticiranjem problema i postavljanjem cilja paralelno se postavlja pitanje koji je postotak posjetitelja Velike Britanije posjetio Palaču? Postotak će se iskazati analiziranjem i prikupljanjem sekundarnih podataka koji će biti obrađeni izviđajnom vrstom istraživanja turističkog tržišta.

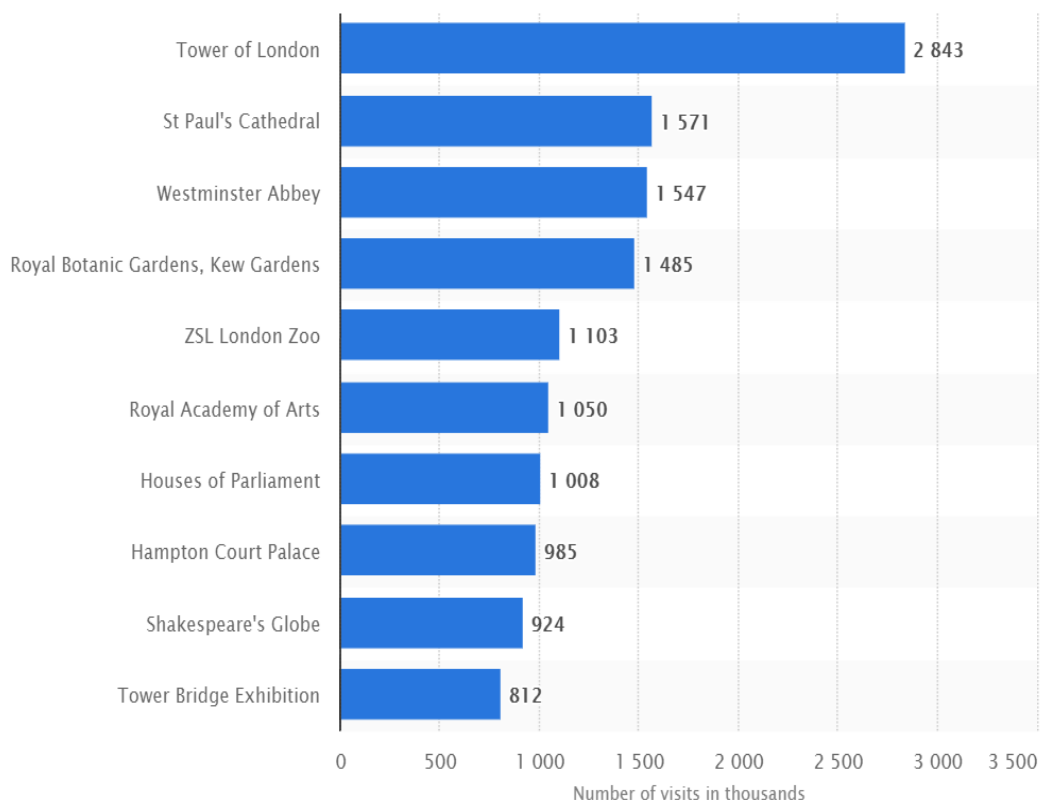
Izviđajnom vrstom sekundarnih podataka istraživanja za stolom, provedena je analiza turističkog tržišta Velike Britanije odnosno početno istraživanje koliki je postotak posjetitelja Velike Britanije posjetio Palaču.

6.1. Rezultati istraživanja

U navedenim slikama prikazuju se statistički pregledi koji su temelj za dobivanje rezultata istraživanja odnosa turističkog posjeta Velikoj Britaniji i Westminsterskoj palači. Navedeni podatci daju prikaz posjećenosti u 2017. godini za potrebe daljnje usporedbe dolaska turista u Veliku Britaniju, London i Westminstersku palaču odnosno posjet Parlamenta (*eng. Houses of parliament*). Statistički pregledi odnose se na najposjećenije atrakcije Londona 2017. godine i broj turista koji je posjetio London te godine te broj posjetitelja Velike Britanije u istom razdoblju.

Slika 6. Statistički pregled najposjećenijih atrakcija Londona 2017. (brojke iskazane u tisućama)

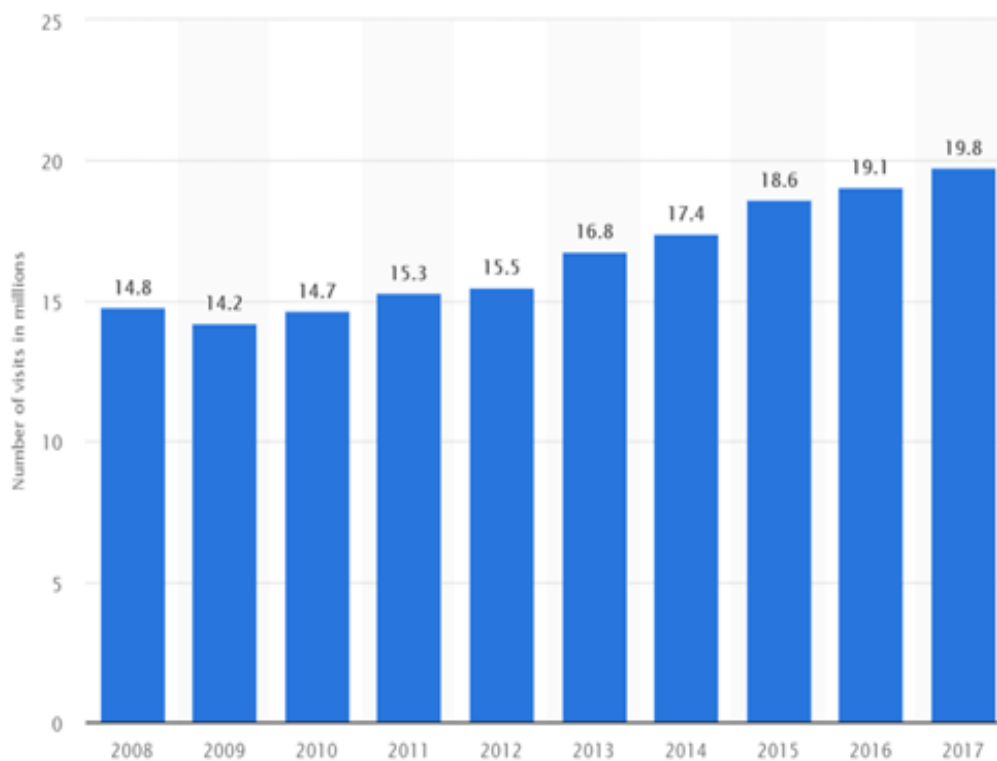

Napomena: Brojke iskazane u tabeli u 1.000 odnose se na 1.000.000.

Izvor: (<https://www.statista.com/statistics/586792/westminster-abbey-visitor-numbers-united-kingdom-uk/>).

Slika 6. prikazuje podatke posjećenosti Westminsterskoj palači odnosno Parlamentu i ostalim povijesno-kulturnim atrakcijama Londona. Godina 2017. u kojoj je provedeno istraživanje iskazuje broj od 1.008.000 posjetitelja u navedenom razdoblju. Cijena ulaznice za odraslu osobu iznosi 26,50 funti koja rezultira ukupnim prihodom toga razdoblja od 26.712.000 funti. Doprinos turizmu vidljiv je izraženom brojkom naplate ulaznica što je dio prihoda ostvarenoga u ukupnim prihodima od turizma.

Slika 7. Broj turista koji je posjetio London od 2008. do 2017.

Napomena: Brojka posjetitelja je izražena u 1.000.000.

Izvor:(<https://www.statista.com/statistics/487467/overseas-visits-to-london-united-kingdom/>).

Slika 7. prikazuje podatke o broju posjetitelja u Londonu od 2008. do 2017. godine. Podatci su iskazani u milijunima te pokazuju uzastopni porast dolazaka turista u prijestolnicu Velike Britanije. U godini 2008. broj posjetitelja turista Londonu iznosio je 14.800.000 dok je 2009. godina pokazala manji pad u odnosu na 2008. godinu za 600.000 posjetitelja. Od 2010. godine ponovo se bilježi tendencija rasta koja se nastavlja do istraživane 2017. godine u kojoj je brojka posjetitelja 19.800.000.

Tablica 1. Broj posjetitelja Velikoj Britaniji od 2014. do 2017. godine

Redni broj	Naziv	Godina	Broj posjetitelja
1.	Broj posjetitelja Velike Britanije	2014.	102.588.640
2.	Broj posjetitelja Velike Britanije	2015.	124.717.020
3.	Broj posjetitelja Velike Britanije	2016.	127.328.408
4.	Broj posjetitelja Velike Britanije	2017.	130.423.015
5.	Broj posjetitelja Velike Britanije	2018.	138.823.297

Izvor: Izrada autora.

Tablica 1 prikazuje broj posjetitelja Velike Britanije od 2014. godine u kojoj je broj posjetitelja 102.588.640, godine 2015. broj posjetitelja je 124.717.020, godine 2016. broj posjetitelja je 127.328.408, godine 2017. broj posjetitelja je 130.423.015 i godine 2018. broj posjetitelja je 138.823.297. Usporedbom podataka iz tablice je vidljiva tendencija rasta broja posjetitelja Velikoj Britaniji u razdoblju od pet godina, odnosno od 2014. do 2018. kao što je i prije navedeni grafikon prikazao porast broja turista u promatranom razdoblju u Londonu.

Tablica 2. Usporedba broja posjetitelja Velikoj Britaniji, Londonu i Westminsterskoj palači

Redni broj	Naziv	Broj posjetitelja	Godina
1.	Broj posjetitelja Velike Britanije	130.423.015	2017.
2.	Broj posjetitelja Londona	19. 800. 000	2017.
3.	Broj posjetitelja Westminsterske palače	1.008. 000	2017.

Izvor: Izrada autora.

Tablica 2 prikazuje godinu 2017. kao pokazatelja broja posjetitelja Velike Britanije koji iznosi 130.423.015 od kojeg broj posjetitelja Londona iznosi 19.800.000, a Westminsterske palače 1.008.000 posjetitelja. Budući da je 2017. godina jedina koja se u izvorima navodi za sva tri promatrana segmenta turističkog tržišta, za to je razdoblje moguća analiza podataka.

Postotak posjetitelja Londonu od ukupnog broja posjetitelja Velikoj Britaniji iznosi 15, 18%, dok je postotak posjetitelja Palači 0,77%.

6.2. Analiza istraženih podataka

Analizom prikupljenih podataka utvrđeno je da je u godini 2017. 130.423.015 posjetitelja posjetilo Veliku Britaniju, od tih 130.432.015 posjetitelja, London je posjetilo 19.800.000, dok je 1.008.000 posjetitelja posjetilo Westminstersku palaču. Cilj istraživanja je definirati može li Westminsterska palača samostalno kao turistička atrakcija privući posjetitelje u Veliku Britaniju. Analizom istraženih podataka utvrđeno je da Westminsterska palača može samostalno privući posjetitelje u Veliku Britaniju. Dijagnosticiranjem problema i zadavanjem cilja paralelno se postavilo pitanje koji je postotak posjetitelja Velike Britanije posjetio Palaču. Palaču je 2017. od ukupnoga broja posjetitelja Velike Britanije posjetilo 0,77 % posjetitelja.

6.3. Ograničenja i preporuke

Jedno od najvećih ograničenja ovoga istraživanja je nedostupnost podataka u knjižničnom fondu i u on-line literaturi. Sekundarni podatci o osnovnom skupu, odnosno broju dolazaka posjetitelja u Veliku Britaniju, London i Westminsterску palaču pokušali su se prikupiti na način slanja elektroničke pošte (*eng. e-mail*) u Britansku ambasadu, od Veleposlanstva u Londonu (na upit elektroničkom poštom odgovorila je gospođa Darija Reić, direktorica Nacionalnog turističkog ureda Veleposlanstva u Londonu) te od Hrvatske turističke zajednice, koji su upućivali na internetske stranice s nekonkretnim i nedefiniranim podacima. Također, jedno od temeljnih ograničenja predstavljala je dislociranost od uzorka istraživanja. Budući da je uzorak promatran u razdoblju od jedne godine zbog nedostupnosti podataka, ne mogu se donositi čvrsti zaključci o utjecaju osnovnog skupa na postanak uzorka. Reprezentativnost rezultata bila bi moguća opisnom vrstom istraživanja putem provedbe ankete na istraživanoj lokaciji. Budući da je Westminsterска palača pod zaštitom UNESCO-a mjesto od povijesnog značaja britanskoga naroda, autor ovoga rada predlaže dostupnost uvida u podatke o posjećenosti kako bi se brojkom iskazala važnost političkog i kulturnog spomenika.

U svrhu poboljšanja turističke ponude u Republici Hrvatskoj preporuka autora je da se domaći turistički sektor povede primjerom organizacije turističkih destinacija u Velikoj Britaniji. Današnji turist traži cjelokupan turistički doživljaj i važno je u turističku ponudu uvrstiti sadržaje koji se ne odnose na puko razgledavanje turističke atrakcije, nego se naglasak stavlja na doživljaj u spoju tradicije i prošlosti u korespondenciji sa sadašnjosti. Osim spoja tradicionalnog i suvremenog važan je i interdisciplinarni pristup u planiranju turizma koji autor rada uočava u načinu organizacije turističkog doživljaja u Westminsterскоj palači gdje je nakon razgledavanja atrakcije u ponudi tradicionalno pijenje čaja kao specifični britanski običaj i pripremanje deserata na licu mjesta te posvećenost planiranju društveno odgovornog poslovanja, primjerice uključivanje osoba s različitim oblicima invaliditeta, a u svrhu inkluzije u svakodnevni život pa i u razvoj turizma.

7. RASPRAVA

Kulturna baština sadrži obilježja koje izražavaju neki od mogućih identiteta i rezultat su povijesne evolucije. Povijesni razvoj i kompleksnost, mjesto gdje se sastaju prošlost, sadašnjost i budućnost, pojava trajnosti i trenutnosti, kontradikcije prošlog i suvremenog vremena ovakve destinacije i kulturne vrijednosti prezentira u sadašnjosti, vraćajući posjetitelja u povijest. Vremenom se formira ideja da kulturna baština postaje nasljeđe ne samo međukulturalnog značaja, nego i značenja od globalne važnosti.

Prema rezultatima istraživanja ovoga rada može se zaključiti da postojeća turistička atrakcija i njeni popratni sadržaji i programi koji su visokih turističkih standarda uključujući i socijalno osjetljive grupe, uvelike privlače turiste iz cijeloga svijeta i kako je potreban dobar menadžment zbog održivoga razvoja samoga lokaliteta.

Westminsterska palača, kulturno-povijesni spomenik koji u svojoj ponudi sadrži tematski sadržaj, spoj tradicije, umijeće gastronomije, političke intrige sadašnjega i prošloga vremena i ostalog identiteta lokalnog prostora, predstavlja turistički resurs koji od strane nadležnih institucija u turizmu Velike Britanije ovaj lokalitet čine privlačnim i dobro iskorištenim u ekonomskom smislu. Rezultati istraživanja pokazuju značajan prihod u turizmu od ovoga lokaliteta. Zagađenošću i djelovanjem ljudskog faktora, održivi razvoj dovodi u pitanje opstanak kulturnih spomenika u velikim metropolama poput Londona. Kontrola zagađenosti zraka od strane mjerodavnih institucija postaje interventna mjera, a ne dugoročno rješenje problema.

Pri izradi ovoga rada autor uočava temeljito razrađenu strategiju s ciljem Velike Britanije da lokalitet takvoga kulturnoga i povijesnog značaja učini prepoznatljivim turističkim proizvodom svugdje u svijetu, a lokaliteti Republike Hrvatske, od kojih je na UNESCO-ov popis svjetske materijalne baštine upisano osam, izostala je vizija razvoja turizma. U starom gradu Dubrovniku, koji je prepoznatljiv domaćim i stranim turistima kao materijalna baština s UNESCO-ovog popisa, postaje upitan održivi razvoj te autor preporučuje nadležnim institucijama u turizmu veću posvećenost održivom razvoju. Preostali lokaliteti s UNESCO-ovog popisa ostaju nedovoljno iskorišteni u turističkoj promociji i nedovoljno prepoznatljivi turistima koji posjećuju Hrvatsku.

8. ZAKLJUČAK

Dobra promocija turističkoga lokaliteta ili atrakcije jedan je od uvjeta privlačenja turista, a istraživanjem podataka za ovaj rad došlo se do zaključka da atrakcije koje imaju povijesnu važnost i koje su na popisu organizacija pod zaštitom samim time dobivaju veliku promociju. Baština, kao temelj ljudskoga društva, uvjet je opstanka nacionalnoga identiteta. Svi lokaliteti pod UNESCO-ovom zaštitom, bili oni kulturni ili prirodni, donose mnoge koristi gradu ili lokaciji na kojoj su smješteni. Tu tvrdnju dobro ocrtava primjer Westminsterke palače. Ona je tijekom desetljeća postala jedan od simbola Londona: impresivna građevina koja je prva asocijacija kad je riječ o Londonu. Westminsterku palaču 2017. godine posjetilo je 1.008.000 posjetitelja što je u odnosu na ukupnu posjećenost Velike Britanije 0,77 % , a u odnosu na posjećenost Londona 5, 10% što autor ovog rada smatra značajnom brojkom budući da se radi o samo jednom lokalitetu. Autor ovog rada također uočava propust nadležnih institucija uključenih u turizam Velike Britanije po pitanju dostupnosti statističkih podataka o broju posjećenosti značajne atrakcije.

Prepoznatljivi zvuk zvona s tornja Big Ben još više doprinosi svjetskoj turističkoj atrakciji koju je ova palača stekla kroz godine. Big Ben postaje simbolom Londona i njegovim glavnim obilježjem. Turistička atrakcija Big Ben je toranj visok 97 metara i poznat je po tome što otkucava vrijeme za BBC-jev radio. Činjenica što je Westminsterka palača uvrštena na popis UNESCO-ve kulturne svjetske baštine, a zbog čega se spominje i na stranicama UNESCO-a, još više pomaže prepoznatljivosti Palače, njezine namjene i povijesti u cijelome svijetu. London, danas jedna od vodećih turističkih destinacija, privlači više od 15 milijuna posjetitelja godišnje kako navodi izvor (<https://hr.tripnholidays.com/1145-london-eng-l-lon-hr>).

Rezultati istraživanja odgovaraju na postavljeno pitanje na početku istraživanja koji postotak posjetitelja Velike Britanije posjećuje Westminsterku palaču te se istraživanjem, na temelju istraženih brojki i dostupnih sekundarnih podataka za istraživani uzorak, došlo do zaključka da 0,77% posjetitelja posjećuje Westminsterku palaču.

Kako je Westminsterka palača dijelom kulturne baštine Velike Britanije, a predmetom je ovoga rada, važno je istaknuti moć same kulture kojom se utječe na svakodnevicu

obogaćujući je na više načina. U radu je spomenuto kako je izgled i stil gradnje utjecao i na izgradnju i izgled ostalih građevina u okolici i time formirao izgled samoga grada, a neogotički stil gradnje danas se u mnogim literaturama spominje kao jedno od prepoznatljivih pravaca unutar stilske razdoblja koji se baš zbog Westminsterke palače povezuje sa Velikom Britanijom, odnosno Londonom.

Na temelju rezultata istraživanja može se zaključiti da destinacije s turističkom atrakcijom povijesnoga karaktera i pod zaštitom UNESCO-a donose državi značajan prihod u turizmu, kao i neizravnu turističku dobit zbog velikoga broja posjetitelja koji posjećuju kulturne i povijesne spomenike.

LITERATURA

1. BBC news. United Kingdom profile – Overview.
<https://www.bbc.com/news/world-europe-18027954> (preuzeto 27.08.2019.)
2. Curić, Z.; Glamurina, N.; Opačić, V. T. (2013). Geografija turizma. Zagreb, Naklada LJEVAK d.o.o.
3. Encyclopedia Britannica. London. Character of the city.
<https://www.britannica.com/place/London/Character-of-the-city>
(preuzeto 08.06.2019.)
4. Encyclopedia Britannica. London. Transportation.
<https://www.britannica.com/place/London/Transportation>
(preuzeto 08.06.2019.)
5. Encyclopedia Britannica. United Kingdom.
<https://www.britannica.com/place/United-Kingdom> (preuzeto 08.06.2019.)
6. Encyclopedia Britannica. Western architecture.
<https://www.britannica.com/art/Western-architecture/Gothic-Revival-c-1730-c-1930#ref489414> (preuzeto 17.07.2019.)
7. Freyer, W. (1998). Tourismus: Einführung in die Fremdenverkehrsökonomie. 6.izd. München, Wien. Oldenbourg
8. Hrvatska enciklopedija. London.
<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=37081> (preuzeto 27.08.2019.)
9. Jelinčić, D. A. (2010). Kultura u izlogu: Kratki vodič za upravljanje kulturnim dobrima. Zagreb, Meandar media d.o.o.
10. Jutarnji list. Kćeri članova britanskog parlamenta bore se za pravo žena na nasljedstvo članstva.
<https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/kceri-clanova-britanskog-parlamenta-bore-se-za-pravo-zena-na-nasljedstvo-clanstva/7619001/> (preuzeto 10.09.2019.)
11. Londontopia. Great London buildings: the Palace of Westminster- the houses of parliament.
<https://londontopia.net/site-news/featured/great-london-buildings-palace-westminster-houses-parliament/> (preuzeto 10.09.2019.)

12. Lovelyoldtree.com. The neo-gothic redesign of the Palace of Westminster.
<https://www.lovelyoldtree.com/the-palace-of-westminster/>
(preuzeto 15.07.2019.)
13. Maroević, I. (1993). Uvod u muzeologiju. Zagreb, Zavod za informacijske studije
14. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. UNESCO.
<https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=4642> (preuzeto 12.06.2019.)
15. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. UNESCO.
<https://www.min-kulture.hr/unesco/> (preuzeto 12.06.2019.)
16. Parliament.uk. Accessibility.
<https://www.parliament.uk/visiting/access/disabled-access/>
(preuzeto 17.07.2019.)
17. Parliament.uk. Architecture of the Palace.
<https://www.parliament.uk/about/livingheritage/building/palace/architecture/palacestructure/victoria-tower/> (preuzeto 15.07.2019.)
18. Parliament.uk. Architecture of the Palace.
<https://www.parliament.uk/about/livingheritage/building/palace/architecture/palacestructure/great-fire/> (preuzeto 15.07.2019.)
19. Parliament.uk. Architecture of the Palace.
<https://www.parliament.uk/about/livingheritage/building/palace/architecture/palacestructure/rebuilding-palace/> (preuzeto 15.07.2019.)
20. Parliament.uk. Architecture of the Palace.
<https://www.parliament.uk/about/livingheritage/building/palace/architecture/palacestructure/new-gothic-vision/> (preuzeto 15.07.2019.)
21. Parliament.uk. Architecture of the Palace.
<https://www.parliament.uk/about/livingheritage/building/palace/architecture/palacestructure/the-stonework/> (preuzeto 15.07.2019.)
22. Parliament.uk. Dine inside the House of Commons.
<https://www.parliament.uk/visiting/venue-hire/commons/pop-up-restaurant/>
(preuzeto 16.07.2019.)
23. Parliament.uk. Historic Furniture and Decorative Arts.
<https://www.parliament.uk/about/living-heritage/building/cultural-collections/historic-furniture/> (preuzeto 15.07.2019.)

24. Parliament.uk. History of the Parliamentary Archives.
<https://www.parliament.uk/about/living-heritage/building/cultural-collections/archives/> (preuzeto 15.07.2019.)
25. Parliament.uk. History of the Parliamentary Archives.
<https://www.parliament.uk/about/living-heritage/building/cultural-collections/archives/archives-today/> (preuzeto 15.07.2019.)
26. Parliament.uk. Medals & Coins.
<https://www.parliament.uk/about/living-heritage/building/cultural-collections/medals/collection/> (preuzeto 15.07.2019.)
27. Parliament.uk. Parliament and the Government.
<https://www.parliament.uk/about/how/role/relations-with-other-institutions/parliament-government/> (preuzeto 17.07.2019.)
28. Parliament.uk. Photography, filming and mobile phone use.
<https://www.parliament.uk/visiting/access/photography-filming-and-mobile-phone-use/> (preuzeto 16.07.2019.)
29. Parliament.uk. Security information.
<https://www.parliament.uk/visiting/access/security/> (preuzeto 16.07.2019.)
30. Parliament.uk. Tours.
<https://www.parliament.uk/visiting/visiting-and-tours/tours-of-parliament/> (preuzeto 15.07.2019.)
31. Parliament.uk. Visit.
<https://www.parliament.uk/visiting> (preuzeto 12.07.2019.)
32. Parliament.uk Watching a debate - guidance for visitors with autism.
<https://www.parliament.uk/visiting/access/guidance-for-visitors-with-autism/watching-a-debate/> (preuzeto 15.07.2019.)
33. Parliament.uk.
<https://www.parliament.uk/documents/visiting/maps-direction/colmap.pdf> (preuzeto 17.07.2019.)
34. Petrić, L. (2011). Upravljanje turističkom destinacijom; Načela i praksa. Split, Ekonomski fakultet u Splitu

35. Statista.com. Number of overseas tourist visits to London from 2008 to 2018 (in millions).
<https://www.statista.com/statistics/487467/overseas-visits-to-london-united-kingdom/> (preuzeto 01. 06. 2019.)
36. Statista.com. Number of visits to Westminster Abbey in the United Kingdom (UK) from 2010 to 2018 (in 1,000s).
<https://www.statista.com/statistics/586792/westminster-abbey-visitor-numbers-united-kingdom-uk/> (preuzeto 01. 06. 2019.)
37. The Commonwealth. United Kingdom.
<http://thecommonwealth.org/our-member-countries/united-kingdom> (preuzeto 27.08.2019.)
38. The Telegraph. In pictures, Westminster aftermath from the air.
<https://www.telegraph.co.uk/news/2017/03/23/pictures-westminster-air/> (preuzeto 10.09.2019.)
39. Trip'n holidays. 17 vrhunskih turističkih atrakcija u Londonu.
<https://hr.tripnholidays.com/1145-london-eng-l-lon-hr> (preuzeto 01.06.2019.)
40. UNESCO. Director-General, Audrey Azoulay.
<https://en.unesco.org/director-general> (preuzeto 25.07.2019.)
41. UNESCO. The Criteria for Selection.
<https://whc.unesco.org/en/criteria/> (preuzeto 21.07.2019.)
42. UNESCO. UNESCO in brief - Mission and Mandate.
<https://en.unesco.org/about-us/introducing-unesco> (preuzeto 26.08.2019.)
43. UNESCO. UNESCO World Heritage Centre.
<http://whc.unesco.org/en/about/> (preuzeto 27.08.2019.)
44. UNESCO. UNESCO World Heritage Centre.
<https://whc.unesco.org/en/eur-na/> (preuzeto 21.07.2019.)
45. UNESCO. Palace of Westminster and Westminster Abbey including Saint Margaret's Church,
<https://whc.unesco.org/en/list/426> (preuzeto 01. 06. 2019.)
46. Valčić, M. (2018). Turizam i kultura. Zagreb, Naklada Jurčić d.o.o.
47. Visit Greenwich. Greenwich
<http://www.visitgreenwich.org.uk/greenwich/> (preuzeto 10.09.2019.)

PRILOZI**POPIS SLIKA**

Slika 1. Neogotički redizajn Westminsterske palače.....	24
Slika 2. Westminsterska palača	25
Slika 3. Parlament, Westminster.....	27
Slika 4. Parlament, Westminster.....	28
Slika 5. Karta Westminsterske palače	31
Slika 6. Statistički pregled najposjećenijih atrakcija Londona 2017. (brojke iskazane u tisućama).....	33
Slika 7. Broj turista koji je posjetio London od 2008. do 2017.....	34

POPIS TABLICA

Tablica 1. Broj posjetitelja Velikoj Britaniji od 2014. do 2017. godine	35
Tablica 2. Usporedba broja posjetitelja Velikoj Britaniji, Londonu i Westminsterskoj palači.....	36